

KOMUNALINIŲ PASLAUGŲ BENDROVĖS ĮSIPAREIGOJIMŲ APSKAITA

Jurgita Mačanskytė, darbo vadovė lekt. Liucija Budrienė

Klaipėdos valstybinė kolegija

ANOTACIJA

Straipsnyje nagrinėjama komunalinių paslaugų bendrovės įsipareigojimų apskaita. Išnagrinėta bendrovės įsipareigojimų reglamentavimas, klasifikacija, dokumentacija bei atlikta horizontalioji, vertikalioji analizės ir santykinų mokumo rodiklių analizė.

Raktiniai žodžiai: įsipareigojimai, skolos, trumpalaikiai įsipareigojimai.

ĮVADAS

Temos aktualumas. Įmonės įsipareigojimų apskaita yra labai svarbi jos veikos tęstinumui. Įsipareigojimai apima įmonės įsipareigojimus partneriams, finansinėms institucijoms, valstybei, įmonės darbuotojams ir visiems kitiems juridiniams ar fiziniams asmenims. Įsipareigojimai turi būti tinkamai klasifikuojami ir registruojami apskaitoje. Jų dydis turi būti kontroliuojamas, priešingu atveju per daug prisiimtų įsipareigojimų gali lemti įmonės nemokumą. Norminiuose aktuose ir mokslinėje literatūroje išsamiai aptarta įsipareigojimų klasifikacija, tačiau pasitaiko atvejų, kai apskaitą tvarkantis asmuo įmonės įsipareigojimus klasifikuoja savo nuožiūra. Iš to kyla problema dėl įsipareigojimų tinkamo apskaitymo ir atspindėjimo finansinėse ataskaitose.

Tyrimo objektas. Komunalinių paslaugų bendrovės įsipareigojimų apskaita.

Tyrimo tikslas. Atlikti komunalinių paslaugų bendrovės įsipareigojimų apskaitos analizę.

Tyrimo uždaviniai:

1. Išnagrinėti komunalinių paslaugų bendrovės įsipareigojimų apskaitos politiką.
2. Išanalizuoti bendrovės įsipareigojimų dokumentavimą ir registravimą apskaitoje.
3. Atlikti komunalinių paslaugų bendrovės įsipareigojimų duomenų analizę.

Tyrimo metodai. Bendrovės dokumentų turinio analizė, informacijos rinkimas, sisteminimas, lyginimas ir apibendrinimas, grafinis vaizdavimas.

1. KOMUNALINIŲ PASLAUGŲ BENDROVĖS ĮSIPAREIGOJIMŲ APSKAITOS POLITIKA

Komunalinių paslaugų bendrovės buhalterinė apskaita tvarkoma ir finansinės ataskaitos rengiamos vadovaujantis LR finansinės apskaitos įstatymu, LR įmonių finansinės atskaitomybės įstatymu, verslo apskaitos standartais, taip pat LR akcinių bendrovių įstatymu. Tvarkant bendrovės apskaitą yra vadovujamasi pagrindiniais apskaitos principais: įmonės, veiklos tęstinumo, periodiškumo, pastovumo, pinigų mato, kaupimo, palyginimo, atsargumo, neutralumo, turinio

svarbos. Bendrovės apskaitai tvarkyti naudojama kompiuterinės apskaitos programa „Progra-Apskaita“. Kiekviena ūkinė operacija apskaitos programoje fiksuojama pagal pirminį apskaitos dokumentą. Komunalinių paslaugų bendrovė buhalterinės apskaitos tvarkymui naudoja sąskaitų planą, kuris buvo parengtas pagal pavyzdinį sąskaitų planą galiojusį iki 2015-12-31. Todėl įsipareigojimų grupavimas kitoks nei yra pateiktas naujausiame pavyzdiniame sąskaitų plane (2016). Bendrovė įsipareigojimų apskaitai registruoti ir apskaityti naudoja 4 klasės sąskaitas – mokėtinos sumos ir įsipareigojimai: 40 – ilgalaikiai įsipareigojimai, 44 - trumpalaikiai įsipareigojimai. Visi bendrovės įsipareigojimai analizuojamu laikotarpiu buvo trumpalaikiai. Pagal bendrovės naudojamą sąskaitų planą, dotacijos ir subsidijos yra priskirtos nuosavam kapitalui (3 klasė), o ne įsipareigojimams (4 klasė). Bendrovės apskaitos politikoje nurodoma, kad įsipareigojimai pripažįstami apskaitoje ir atvaizduojami balanse tuomet, kai įmonė įgyja prievoles, kurios turės būti įvykdytos. Laikantis kaupimo principo, sandorių ir kitų įvykių poveikis pripažįstamas tada, kai jis atsiranda, užregistruojamas apskaitos įrašuose ir pateikiamas to laikotarpio finansinėse ataskaitose, su kuriuo yra susijęs. Bendrovės apskaitoje įsipareigojimai registruojami pagal sąskaitas faktūras, perdavimo ir priėmimo aktus, žiniaraščius, buhalterines pažymas ar kitus, juos pagrindžiančius dokumentus. Kiekvieno ataskaitinio laikotarpio pabaigoje, prieš sudarant metines finansines ataskaitas, yra atliekamas skolų (įsipareigojimų) suderinimas. Su įsipareigojimais susijusios palūkanos, pelnas ar nuostoliai pripažįstami ataskaitinio laikotarpio sąnaudomis ar pajamomis. Bendrovė rengia metinę finansinę atskaitomybę, kurią sudaro balansas, pelno (nuostolių) ataskaita, nuosavo kapitalo pokyčių ataskaita, aiškinamasis raštas. Bendrovės įsipareigojimai balanso ataskaitoje yra parodomi: E skyriuje „Dotacijos“; F skyriuje „Atidėjiniai“; G skyriuje „Mokėtinos sumos ir kiti įsipareigojimai“; H skyriuje „Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos“.

Apibendrinant galima teigti, kad bendrovės buhalterinė apskaita yra tvarkoma vadovaujantis buhalterinę apskaitą reglamentuojančiais teisės aktais ir įmonės patvirtinta apskaitos politika. Įsipareigojimai pripažįstami apskaitoje pagal pirminius apskaitos dokumentus ir atvaizduojami balanse tuomet, kai įmonė įgyja prievoles, kurios turės būti įvykdytos.

2. KOMUNALINIŲ PASLAUGŲ BENDROVĖS ĮSIPAREIGOJIMŲ DOKUMENTAVIMAS IR REGISTRAVIMAS APSKAITOJE

Komunalinių paslaugų bendrovė analizuojamu laikotarpiu buvo gavusi dotacijas nematerialiajam turtui įsigyti. Budrienė ir kt. (2020), Kalčinskas ir Kalčinskaitė - Klimaitienė (2022) dotacijas apibūdina kaip valstybės ar savivaldybės institucijos teikiamą tikslinę paramą įmonei, jeigu ji anksčiau įvykdė arba ateityje įvykdys paramos tiekėjos nustatytas sąlygas. Taip pat šiuo laikotarpiu buvo suformuotas vienas atidėjinys vykdomos darbų rangos sutarties įsipareigojimams ir reikalavimams. Kalčinskas ir Kalčinskaitė – Klimaitienė (2022) teigia, kad atidėjinys tai išskirtinė

įmonės įsipareigojimų rūšis, nes šių įsipareigojimų sumos arba jų įvykdymo laiko negalima tiksliai nustatyti, bet galima patikimai įvertinti. Atidėjiniai nepanaudotoms atostogoms apskaitomi 4 klasės - 4460 sąskaitoje. Bendrovės ataskaitinio laikotarpio pabaigoje yra atliekama nepanaudotų atostogų inventorizacija. Registruojamų atidėjinių suma yra apskaičiuojama įvertinant kiekvieno darbuotojo nepanaudotų atostogų dienų skaičių. Apskaičiavus sukauptus atostoginius, apskaičiuojamos reikalingos sukaupti Valstybinio socialinio draudimo įmokos. 1 lentelėje pateiktas ūkinių operacijų, susijusių su dotacijomis ir atidėjinais, registravimas apskaitoje.

1 lentelė

Komunalinių paslaugų bendrovės ūkinių operacijų, susijusių su atidėjinais, registravimas

Sąskaitų korespondencijos	Ūkinės operacijos turinys	Dokumentai ir registrai, kuriuose registruojamos operacijos
D 270 – Pinigai Luminor banke K 3510 - Dotacijos, susijusios su turtu	Registruojamas dotacijų gavimas į banko sąskaitą	Banko sistemos išrašas Pinigų gavimo žurnalas
D 3510 – Dotacijos, susijusios su turtu K 6110 – Bendrosios ir administracinės sąnaudos	Registruojamas dotacijų panaudojimas	Buhalterinė pažyma Bendrasis žurnalas
D 619 – Kitos veiklos sąnaudos, nemažinančios apmokestinamojo pelno K 363 – Atidėjiniai kitiems įsipareigojimams	Sudaromas atidėjiny	Buhalterinė pažyma Bendrasis žurnalas
D 363 - Atidėjiniai kitiems įsipareigojimams K 6040 – Statybos skyriaus sąnaudos	Pripažįstamas atidėjinių panaudojimas	Buhalterinė pažyma Bendrasis žurnalas
D 6110 – Bendrosios ir administracinės sąnaudos K 4460 - Atidėjiniai	Registruojamas atidėjinių nepanaudotoms atostogoms padidėjimas	Buhalterinė pažyma Bendrasis žurnalas
D 4460 – Atidėjiniai K 6110 – Bendrosios ir administracinės sąnaudos	Atidėjinių nepanaudotoms atostogoms sumažėjimas	Buhalterinė pažyma Bendrasis žurnalas

Šaltinis: sudaryta autorės pagal komunalinių paslaugų bendrovės apskaitos duomenis, 2023

1 lentelėje matyti, kad gavus dotacijas nematerialiam turtui įsigyti yra debetuojama pinigų banke sąskaita ir kredituojama dotacijų, susijusių su turtu sąskaita. Dotacijų panaudojimas registruojamas kartu su dotuoto turto nusidėvėjimu, mažinant sąnaudas. Suformavus atidėjinį debetuojamos kitos veiklos sąnaudos, nemažinančios apmokestinamojo pelno sąskaita, kredituojama atitinkama atidėjinių sąskaita. Įvykdžius darbų rangos sutarties įsipareigojimus - registruojamas atidėjinių panaudojimas mažinant statybos skyriaus sąnaudas. Atlikus ataskaitinio laikotarpio pabaigoje nepanaudotų atostogų inventorizaciją, pagal gautą rezultatą yra koreguojama atidėjinių suma. Koregavimo suma apskaičiuojama palyginus praeito laikotarpio nepanaudotų atostogų atidėjinių sumą su ataskaitinio laikotarpio inventorizacijos metu gauta nepanaudotų atostogų suma. Registruojant atidėjinių nepanaudotoms atostogoms padidėjimą debetuojama bendrųjų ir administracinių sąnaudų sąskaita, kredituojama - atidėjinių sąskaita. Registruojant sumažėjimą debetuojama atidėjinių sąskaita, kredituojama bendrųjų ir administracinių sąnaudų sąskaita.

Komunalinių paslaugų bendrovės skolos tiekėjams apskaitomos 4430 sąskaitoje. Nupirkus prekes ar paslaugas skolon yra registruojamas trumpalaikis įsipareigojimas tiekėjams. Skolos tiekėjams apskaitoje registruojamos gavus pirminį apskaitos dokumentą iš tiekėjų - PVM sąskaitą

faktūrą. Visos iš tiekėjų gautos PVM sąskaitos faktūros apskaitos programoje registruojamos gavimo dieną. Šie pirminiai dokumentai yra kaupiami. Mėnesio pabaigoje yra spausdinami gautų PVM sąskaitų faktūrų registrai. Pagal šiuos registrus gautos sąskaitos sunumeruojamos, segamos į archyvinę segtuvą ir archyvuojamos. Skolų tiekėjams registravimas apskaitoje pateiktas 2 lentelėje.

2 lentelė

Komunalinių paslaugų bendrovės skolų tiekėjams registravimas apskaitoje

Sąskaitų korespondencijos	Ūkinės operacijos turinys	Dokumentai ir registrai, kuriuose registruojamos operacijos
D 2020 – Atsarginės dalys D 2510 – Gautinas PVM K 4430 – Skolos tiekėjams	Pirktos skolon atsarginės dalys, pagal PVM sąskaitą faktūrą	PVM s/f, Pirkimų skolon žurnalas, Atsargų apskaitos kortelė, Įmonės skolų kortelė
D 6110 – Bendros ir administracinės sąnaudos D 2510 – Gautinas PVM K 4430 – Skolos tiekėjams	Gauta PVM sąskaita faktūra už sunaudotą elektros energiją	PVM s/f, Pirkimų skolon žurnalas Įmonės skolų kortelė
D 4430 – Skolos tiekėjams K 270 – Pinigai Luminor banke	Apmokėta skola tiekėjams	Mokėjimo nurodymas, Pinigų mokėjimo žurnalas, Įmonės skolų kortelė

Šaltinis: sudaryta autorės pagal komunalinių paslaugų bendrovės apskaitos duomenis, 2023

Perkant atsargines dalis remontui pagal PVM sąskaitą faktūrą debetuojamos atsarginių dalių sąskaita ir gautino PVM sąskaitos, kredituojama skolų tiekėjams sąskaita. Gavus PVM sąskaitą faktūrą už suteiktas paslaugas debetuojamos atitinkama sąnaudų ir gautino PVM sąskaitos, kredituojama skolų tiekėjams sąskaita. Apmokėjus skolas kreditoriams debetuojama skolų tiekėjams sąskaita ir kredituojama banko sąskaita. Mokėtinas pridėtinės vertės mokestis apskaitomas 4484 sąskaitoje. Komunalinių paslaugų bendrovė yra pridėtinės vertės mokesčio mokėtoja. Ivanauskienė (2016) teigia, kad PVM yra daugiausia valstybės biudžetą papildantis mokestis. Bendrovėje taikomas standartinis 21 proc. PVM tarifas. PVM mokesčio registravimas apskaitoje 3 lentelėje.

3 lentelė

PVM registravimas komunalinių paslaugų bendrovės apskaitoje

Sąskaitų korespondencijos	Ūkinės operacijos turinys	Dokumentai ir registrai, kuriuose registruojamos operacijos
D 2410 – Pirkėjų skolų vertė K 4484 – Mokėtinas PVM K 5010 – Miesto tvarkymo sk. pajamos	Išrašyta PVM sąskaita faktūra už suteiktas paslaugas	PVM sąskaita faktūra Pardavimų skolon žurnalas Pirkėjų skolų kortelė
D 4484 – Mokėtinas PVM K 2510 – Gautinas PVM	Atliekama PVM užskaita	Buhalterinė pažyma Bendrasis žurnalas
D 4484 – Mokėtinas PVM K 270 – Pinigai Luminor banke	Sumokėtas mokėtinas PVM	Mokėjimo nurodymas, Pinigų mokėjimo žurnalas, Banko sistemos išrašas

Šaltinis: sudaryta autorės pagal komunalinių paslaugų bendrovės apskaitos duomenis, 2023

Sąskaita Nr. 4484 kredituojama įmonei pardavus prekes ar suteikus paslaugas, o debetuojama, kai atliekama ataskaitinio laikotarpio pabaigoje PVM užskaita, bei pridėtinės vertės mokestis yra sumokamas į biudžetą. Pasibaigus kalendoriniam mėnesiui, iki kito mėnesio 20 d. eksportuoja gaunamų ir išrašomų PVM sąskaitų faktūrų registrų duomenis į i.SAF – elektroninį sąskaitų faktūrų posistemį, kuriame vyksta kryžminis sąskaitų sutikrinimas. Apskaičiuotas mokėtinas PVM sumokamas ne vėliau kaip iki 25 dienos po mokestinio laikotarpio pabaigos.

Bendrovės su darbo santykiais susijusių įsipareigojimų apskaita vykdoma 447 sąskaitoje. „Darbo užmokesčio apskaitos politika vykdoma remiantis LR Konstitucija, Darbo kodeksu, mokesčių įstatymais bei kitais darbo santykius reglamentuojančiais įstatymais, nutarimais“ (Ivanauskienė, 2016). Bendrovėje yra mokamas fiksuoto dydžio darbo užmokestis arba nustatytas valandinis tarifinis atlygis. Be pagrindinio darbo užmokesčio yra mokami kintami priedai darbuotojams už padarytus papildomus darbus bei priedai už darbą lauko sąlygomis. Bendrovės administracijos darbuotojai dirba pagal nekintančios darbo dienos trukmės ir darbo dienų per savaitę skaičiaus, darbo laiko režimą, kitiems darbuotojams taikoma suminė darbo laiko apskaita. Darbo laikas registruojamas darbo laiko apskaitos žiniaraščiuose. Apskaitos programoje užpildžius darbo laiko apskaitos žiniaraštį, duomenys importuojami į programos darbo užmokesčio skaičiavimo modulį. Šiame modulyje suvedami ir darbuotojui papildomai skirti priedai. Iš apskaičiuoto darbo užmokesčio yra išskaičiuojami visi privalomi mokesčiai: gyventojų pajamų mokestis, socialinio draudimo, pensijų kaupimo fondo įmokos (jei darbuotojas dalyvauja pensijų kaupime), kitos mokėtinos sumos pagal vykdomuosius raštus (jeigu buvo gautas vykdomasis raštas). Atskaičius mokesčius yra apskaičiuojama galutinė išmokama darbo užmokesčio suma. Bendrovės įsipareigojimų, susijusių su darbo santykiais, registravimas apskaitoje pateiktas 4 lentelėje.

4 lentelė

Su darbo santykiais susijusių įsipareigojimų registravimas

Sąskaitų korespondencijos	Ūkinės operacijos turinys	Dokumentai ir registrai, kuriuose registruojamos operacijos
D 6010 – Miesto tvarkymo skyriaus sąnaudos D 6011 – Kapinių priežiūros sąnaudos D 6040 – Statybos skyriaus sąnaudos D 6110 – Bendrosios ir administracinės sąnaudos K 4471 – Mokėtinas darbo užmokestis	Apskaičiuotas darbo užmokestis	Darbo laiko žiniaraštis, Darbo užmokesčio apskaitos žiniaraštis, Bendrasis žurnalas
D 4471 – Mokėtinas darbo užmokestis K 4472 – Mokėtinas gyventojų pajamų mokestis K 4473 – Mokėtinos socialinio draudimo įmokos	Išskaičiuoti privalomi mokesčiai iš darbuotojo darbo užmokesčio	Darbo užmokesčio apskaitos žiniaraštis, Bendrasis žurnalas
D 6010 – Miesto tvarkymo skyriaus sąnaudos D 6011 – Kapinių priežiūros sąnaudos D 6040 – Statybos skyriaus sąnaudos D 6110 – Bendrosios ir administracinės sąnaudos K 4473 – Mokėtinos socialinio draudimo įmokos	Priskaičiuoti privalomi darbdavio mokesčiai	Darbo užmokesčio apskaitos žiniaraštis, Bendrasis žurnalas
D 4471 – Mokėtinas darbo užmokestis D 4472 – Mokėtinas gyventojų pajamų mokestis D 4473 – Mokėtinos socialinio draudimo įmokos K 270 – Pinigai Luminor banke	Išmokamas darbo užmokestis. Sumokėtas gyventojų pajamų mokestis ir privalomas socialinis draudimas	Mokėjimo nurodymas, Pinigų mokėjimo žurnalas, Banko sistemos išrašas

Šaltinis: sudaryta autorės pagal komunalinių paslaugų bendrovės apskaitos duomenis, 2023

Pagal pateiktus pavyzdžius matoma, kad priskaičiuotą mokėtiną darbo užmokesį debetuojuama atitinkamo skyriaus sąskaita ir registruojamas mokėtinas darbo užmokestis. Išskaičiuojant darbuotojo privalomus mokesčius debetuojuama mokėtino darbo užmokesčio sąskaita ir kredituojamos mokėtino gyventojų pajamų mokesčio (GPM), bei privalomo socialinio draudimo įmokų (PSD) sąskaitos. Priskaičiuotus darbdavio privalomus mokesčius Sodrai, didėja atitinkamo skyriaus sąnaudos

ir registruojama mokėtina socialinio draudimo įmokų suma. Išmokėjus darbuotojui darbo užmokestį, sumokėjus GPM ir PSD, šios įsipareigojimų sąskaitos debetuojamos, kredituojama banko sąskaita.

Pelno mokesčio įsipareigojimams apskaityti komunalinių paslaugų bendrovės sąskaitų plane skirta 4450 sąskaita. „Įmonių pelno apmokestinimas yra ganėtinai sudėtingas procesas, priklausantis nuo daugelio aplinkybių, tokių kaip mokesčio tarifas, mokesčio bazė, taikomos lengvatos ir kt.“ (Snitkienė, Senkus, Budrionytė, 2018, p. 99). Analizuojamu laikotarpiu bendrovė pelno mokesčio nemokėjo, nes vykdė investicinį projektą, kurio metu buvo įsigytas ilgalaikis turtas – naujas kroviniškas automobilis. Atsižvelgdama į LR pelno mokesčio įstatymo IX¹ skyriaus 46¹ straipsnį bendrovė 100 proc. sumažino savo apmokestinamąjį pelną.

Kitiems mokesčiams apskaityti komunalinių paslaugų bendrovės apskaitoje naudojama 4485 sąskaita (Kiti mokėtini mokesčiai biudžetui). Registruojant mokėtinus mokesčius debetuojama bendrųjų ir administracinių sąnaudų sąskaita, kredituojama kitų mokėtinų mokesčių sąskaita. Ši sąskaita debetuojama, kai yra sumokami mokesčiai (5 lentelė).

5 lentelė

Komunalinių paslaugų bendrovės mokėtinų mokesčių registravimas apskaitoje

Sąskaitų korespondencijos	Ūkinės operacijos turinys	Dokumentai ir registrai, kuriuose registruojamos operacijos
D 6110 - Bendrosios ir administracinės sąnaudos K 4485 – Kiti mokėtini mokesčiai biudžetui	Registruojami mokėtini nekilnojamojo turto ir aplinkos taršos mokesčiai	Buhalterinė pažyma Bendrasis žurnalas
D 4485 – Kiti mokėtini mokesčiai biudžetui K 270 – Pinigai Luminor banke	Registruojamas mokesčių sumokėjimas	Mokėjimo nurodymas, Pinigų mokėjimo žurnalas, Banko sistemos išrašas

Šaltinis: sudaryta autorės pagal komunalinių paslaugų bendrovės apskaitos duomenis, 2023

Analizuojamu laikotarpiu bendrovė mokėjo nekilnojamojo turto, žemės ir aplinkos taršos mokesčius. Šių mokesčių mokestinis laikotarpis yra kalendoriniai metai. Prieš rengiant nekilnojamojo turto deklaraciją patikrinama turimo bendrovės nekilnojamojo turto mokestinė vertė registru centro duomenų bazėje pagal unikalų turto numerį. Turto vertė apmokestinama taikant savivaldybės tarybos nustatytą mokesčio koeficientą. Šiam mokesčiui teikiama KIT711 formos deklaracija. Žemės mokestį apskaičiuoja centrinis mokesčių administratorius ir užpildytą žemės mokesčio apskaičiavimo deklaraciją bendrovė gauna iki einamojo mokestinio laikotarpio lapkričio 1 dienos. Aplinkos teršimo mokestis mokamas už aplinkos teršimą iš mobiliųjų taršos šaltinių. Šis mokestis apskaičiuojamas pagal sunaudotą per ataskaitinį laikotarpį degalų kiekį, taikant nustatyto dydžio tarifą. Mokesčio dydis koreguojamas atsižvelgiant į transporto priemonės technines savybes taikant nustatytus koeficientus. Valstybinei mokesčių inspekcijai teikiama FR0521 formos deklaracija.

Analizuojamu laikotarpiu bendrovėje buvo mokami dividendai akcininkams ir tantjemos valdybos nariams. Dividendai apskaitomi 4481 sąskaitų plano sąskaitoje, tantjemos – 4482. Dividendų ir tantjemų išmokėjimo tvarką nustato akcininkų susirinkimas. Dividendams išmokėti skirta nepaskirstytojo pelno dalis padalinama iš bendrovės akcijų skaičiaus ir nustatoma, kokia

dividendų suma tenka vienai akcijai. Su mokėtinų dividendų įsipareigojimais susijusių ūkinių operacijų registravimas pateiktas 6 lentelėje.

6 lentelė

Bendrovės mokėtinų dividendų registravimas apskaitoje

Sąskaitų korespondencijos	Ūkinės operacijos turinys	Dokumentai ir registrai, kuriuose registruojamos operacijos
D 3421 – Pelno (nuostolių) ataskaitoje pripažintas ankstesnių metų pelnas (nuostoliai) K 4481 – Mokėtini dividendai	Akcininkų nutarimu registruojami mokėtini dividendai	Buhalterinė pažyma Bendrasis žurnalas
D 4481 – Mokėtini dividendai K 4472 – Mokėtinas gyventojų pajamų mokestis	Išskaitomas privalomas GPM	Buhalterinė pažyma Bendrasis žurnalas
D 4481 – Mokėtini dividendai K 270 – Pinigai Luminor banke	Išmokami mokėtini dividendai	Mokėjimo nurodymas, Banko sistemos išrašas, Pinigų mokėjimo žurnalas

Šaltinis: sudaryta autorės pagal komunalinių paslaugų bendrovės apskaitos duomenis, 2023

Registruojant mokėtinus dividendus apskaitoje debetuojama 3421 (pelno (nuostolių) ataskaitoje pripažintas ankstesnių metų pelnas (nuostoliai)) sąskaita ir kredituojama mokėtinų dividendų sąskaita. Prieš sumokant dividendus akcininkams yra išskaitomas gyventojų pajamų mokestis. Išmokami dividendai nėra traukiami į sąnaudas, nes yra neleidžiami atskaitymai. Išmokamų tantjemų dydį bendrovės valdybos nariams taip pat nustato akcininkų susirinkimas. Tantjemos išmokamos tik kartą per metus už 1 metų laikotarpį. Su tantjemų apskaita susijusių operacijų registravimas pateiktas 7 lentelėje.

7 lentelė

Komunalinių paslaugų bendrovės mokėtinų tantjemų registravimas apskaitoje

Sąskaitų korespondencijos	Ūkinės operacijos turinys	Dokumentai ir registrai, kuriuose registruojamos operacijos
D 6110 – Bendrosios ir administracinės sąnaudos K 4482 – Mokėtinos tantjemos	Registruojamos mokėtinos tantjemos	Buhalterinė pažyma Bendrasis žurnalas
D 4482 – Mokėtinos tantjemos K 4472 – Mokėtinas gyventojų pajamų mokestis K 4473 – Mokėtinos socialinio draudimo įmokos	Išskaitomi privalomi gyventojų pajamų ir socialinio draudimo įmokų mokesčiai	Buhalterinė pažyma Bendrasis žurnalas
D 4482 – Mokėtinos tantjemos K 270 – Pinigai Luminor banke	Išmokamos tantjemos	Mokėjimo nurodymas Banko sistemos išrašas Pinigų mokėjimo žurnalas

Šaltinis: sudaryta autorės pagal komunalinių paslaugų bendrovės apskaitos duomenis, 2023

Mokėtinos tantjemos yra leidžiami atskaitymai, todėl registruojant apskaitoje debetuojama bendrųjų ir administracinių sąnaudų sąskaita. Prieš išmokant tantjemas yra išskaičiuojami privalomi gyventojų pajamų ir socialinio draudimo įmokų mokesčiai. Sumokėjus debetuojamos įsipareigojimų sąskaitos, kredituojama sąskaita banke. Sukauptos sąnaudos bendrovės apskaitoje registruojamos 4483 sąskaitoje. Registruojant sukauptas sąnaudas už audito paslaugas debetuojama bendrųjų ir administracinių sąnaudų sąskaita, kredituojama sukaupėtų sąnaudų sąskaita. Apmokėjus už audito paslaugas debetuojama sukaupėtų sąnaudų sąskaita, kredituojama pinigų banke sąskaita. Kalčinskas ir Kalčinskaitė-Klimaitienė (2022) teigia, kad tokie įsipareigojimai yra tęstinio pobūdžio paslaugos,

kurios kaupiasi tolydžiai, todėl šių įsipareigojimų straipsniai kiekvieno ataskaitinio laikotarpio pabaigoje turi būti koreguojami ypač atidžiai. Šioje sąskaitoje apskaitomos audito sąnaudos už finansinių metų auditą. Sukaupėtų sąnaudų registravimas apskaitoje pateiktas 8 lentelėje.

8 lentelė

Komunalinių paslaugų bendrovės sukaupėtų sąnaudų registravimas apskaitoje

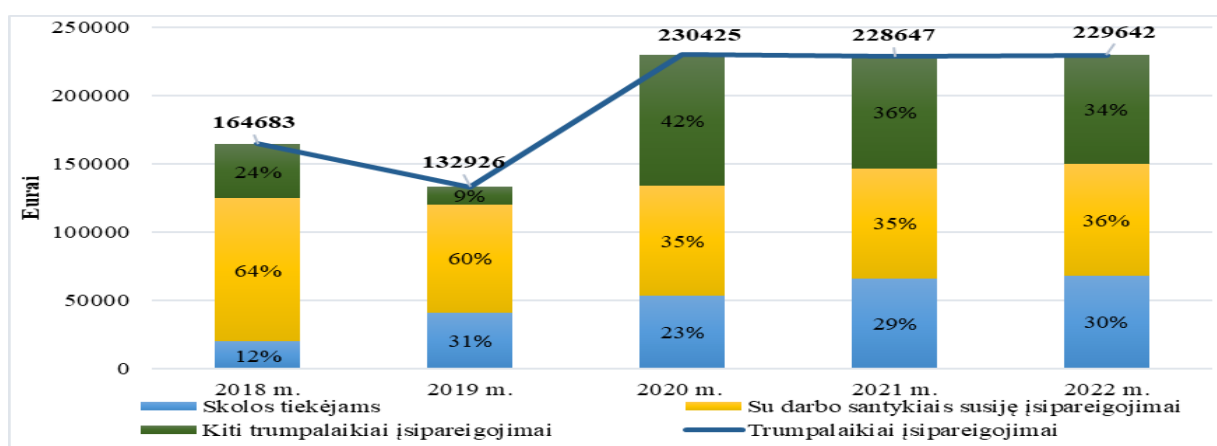
Sąskaitų korespondencijos	Ūkinės operacijos turinys	Dokumentai ir registrai, kuriuose registruojamos operacijos
D 6110 - Bendrosios ir administracinės sąnaudos K 4483 – Sukauptos sąnaudos	Registruojamos sukauptos sąnaudos už finansinių metų audito paslaugas	Buhalterinė pažyma Bendrasis žurnalas
D 4483 – Sukauptos sąnaudos K 270 – Pinigai Luminor banke	Apmokamos sukauptos sąnaudos už audito paslaugas	Mokėjimo nurodymas, Banko sistemos išrašas, Pinigų mokėjimo žurnalas

Šaltinis: sudaryta autorės pagal komunalinių paslaugų bendrovės apskaitos duomenis, 2023

Apibendrinant galima teigti, kad dėl bendrovės apskaitoje naudojamo sąskaitų plano, dotacijos ir atidėjiniai garantiniams remonto darbams yra apskaitomi 3 klasėje. Visi kiti įsipareigojimai apskaitomi 4 klasėje, vadovaujantis įsipareigojimų apskaitos reglamentavimu.

3. KOMUNALINIŲ PASLAUGŲ BENDROVĖS ĮSIPAREIGOJIMŲ ANALIZĖ

Komunalinių paslaugų bendrovės įsipareigojimų analizė buvo atliekama pagal 2018 m.-2022 m. laikotarpio bendrovės balanso, pelno (nuostolių) ataskaitų duomenis. Prieš pradėdant įsipareigojimų analizę, kaip teigia Mackevičius (2019), labai svarbu įsitikinti priskyrimo įsipareigojimams teisingumu, išanalizuoti įsipareigojimų sudėtį, įvertinimą, taip patikrinant ar nėra kokių netikslumų. Atliekant horizontaliąją, vertikaliąją ir santykinę mokumo rodiklių analizę buvo naudotasi balanso ataskaitos įsipareigojimų dalimi. Trumpalaikių įsipareigojimų dinamika ir struktūra pateikta 1 paveiksle.

4 pav. Bendrovės trumpalaikių įsipareigojimų dinamika ir struktūra

Šaltinis: sudaryta autorės pagal bendrovės 2018 m.-2022 m. finansinių ataskaitų duomenis, 2023

Per analizuojamą laikotarpį bendrovės įsipareigojimai kito netolygiai. Trumpalaikiai įsipareigojimai sudarė nuo 96,94 proc. iki 99,41 proc. visų įsipareigojimų. Likusi dalis buvo dotacijos, atidėjiniai ir sukauptos sąnaudos. Analizuojamo laikotarpio pradžioje trumpalaikiai

įsipareigojimai sumažėjo. Tam didžiausią įtaką turėjo kitų trumpalaikių įsipareigojimų sumažėjimas 15 proc. ir su darbo santykiais susijusių įsipareigojimų sumažėjimas 4 proc., nors skolos tiekėjams išaugo 19 proc. 2020 m. trumpalaikių įsipareigojimų augimą įtakojo ženklus kitų trumpalaikių įsipareigojimų didėjimas 33 proc., nes 8,6 karto didėjo mokėtinas PVM. 2021 m.-2022 m. trumpalaikių įsipareigojimų dydis ir struktūra ženkliai nekito. Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai sudarė 35-36 proc., kiti trumpalaikiai įsipareigojimai – 34-36 proc., skolos tiekėjams – 29-30 proc. visų trumpalaikių įsipareigojimų.

Atliekant komunalinių paslaugų bendrovės 2018 m.-2022 m. duomenų santykinę rodiklių analizę, buvo skaičiuojami įmonės mokumo rodikliai. „Mokumo-likvidumo rodikliai svarbūs tiek įmonei, tiek jos kreditoriams, kadangi leidžia įvertinti, kiek įmonė pajėgi vykdyti savo įsipareigojimus“ (Kazakevičius ir Jakštas, 2018, p. 79). 9 lentelėje pateikti apskaičiuoti bendrovės apyvartinio kapitalo ir mokumo rodikliai.

9 lentelė

Komunalinių paslaugų bendrovės apyvartinio kapitalo ir santykiniai mokumo rodikliai

Rodikliai	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.
Apyvartinis kapitalas (tūkst. eurų)	817,00	645,52	762,10	314,84	376,07
Bendrasis trumpalaikio mokumo koeficientas	5,96	5,86	4,31	2,38	2,64
Greitasis trumpalaikio mokumo koeficientas	5,90	5,75	4,26	2,31	2,55
Absoliutaus trumpalaikio mokumo koeficientas	3,63	3,70	2,59	0,58	1,08
Finansinis svetas	0,13	0,11	0,17	0,23	0,22
Pastovaus (bendrojo) mokumo koeficientas	6,90	7,83	5,06	3,26	3,64

Šaltinis: sudaryta autorės pagal bendrovės 2018 m.-2022 m. finansinių ataskaitų duomenis,

2023

9 lentelėje matyti, kad bendrovės apyvartinis kapitalas per visą analizuojamą laikotarpį buvo teigiamas, kas rodo, kad komunalinių paslaugų bendrovė buvo pajėgi vykdyti savo veiklą. Apskaičiuoti mokumo rodikliai yra vertinami gerai, todėl galima teigti, kad bendrovė finansinių sunkumų neturėjo ir buvo moki.

IŠVADOS

1. Komunalinių paslaugų bendrovės buhalterinė apskaita yra tvarkoma vadovaujantis buhalterinę apskaitą reglamentuojančiais teisės aktais ir įmonės patvirtinta apskaitos politika. Įsipareigojimai klasifikuojami pagal trukmę, pobūdį, atsiskaitymo pobūdį.

2. Bendrovė analizuojamu laikotarpiu ilgalaikių įsipareigojimų neturėjo. Dėl naudojamo sąskaitų plano, dotacijos, subsidijos ir atidėjiniai, apskaitomi 3 sąskaitų plano klasėje. Visi kiti įsipareigojimai apskaitomi 4 sąskaitų plano klasėje. Apskaitoje pripažįstami pagal pirminius apskaitos dokumentus ir atvaizduojami balanse tuomet, kai bendrovė įgyja prievolės, kurios turės būti įvykdytos.

3. Per 2018 m.-2022 m. laikotarpį komunalinių paslaugų bendrovės įsipareigojimai išaugo beveik 64,4 tūkst. eurų (38,64 proc.). Didžiausią dalį visų bendrovės trumpalaikių įsipareigojimų

sudarė su darbo santykiais susiję įsipareigojimai bei kitos mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojimai. Apskaičiuoti santykiniai mokumo rodikliai vertinami gerai, tai reiškia, kad bendrovė finansinių sunkumų neturėjo ir buvo moki. 2018 m.-2021 m. Bendrovės bendrojo mokumo koeficientas buvo didesnis už ta pačia ekonomine veikla užsiimančių įmonių bendrojo mokumo koeficientą.

SUMMARY

The obligations of the utility company include obligations to partners, financial institutions, the state, company employees and other legal or natural persons. The company's liabilities are assessed at cost, and are recorded in the accounting according to the original accounting documents. The chart of accounts used in accounting is prepared according to the model chart of accounts valid until 31/12/2015. Therefore, the company's grants and provisions are accounted for in class 3 of the chart of accounts. All other liabilities are accounted for in class 4. During the analyzed period, the company had no long-term liabilities, while short-term liabilities increased significantly. Their growth was influenced by the increase in wages and employees' unused holiday savings, the increased volume of services performed, and the increase in the price of services and materials. The calculated solvency indicators of the company show that the company had no financial difficulties.

LITERATŪRA

1. Budrienė, L., Dauskurdas, V., Deveikis, G., Dovidaitė, B., Galin, O., Jagminas, V., Kalčinskas, G., Kalčinskaitė-Klimaitienė, R., Nagienė, A., Plačenyte, D. (2020). *Buhalterinės apskaitos žinynas* (4-oji laida, 2 tomas). Vilnius: Pačiolis.
2. Ivanauskienė, A. (2016). *Buhalterinė apskaita*. Vilnius: Tyto alba.
3. Kalčinskas, G. ir Kalčinskaitė-Klimaitienė, R. (2022). *Buhalterinė apskaita* (9-oji atnaujinta ir papildyta laida). Vilnius: Pačiolis.
4. *Komunalinių paslaugų bendrovės apskaitos politika*. (2010).
5. *Komunalinių paslaugų bendrovės 2018 m. – 2022 m. finansinių ataskaitų rinkiniai*.
6. Lietuvos Respublikos Seimas. *LR finansinės apskaitos įstatymas* (2001 m. lapkričio 6 d. Nr. IX-574). Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.154657/asr>
7. Lietuvos Respublikos Seimas. *Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymas* (2001m. gruodžio 20d. Nr. IX-675). Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.157066/asr>
8. Mackevičius, J. (2019). *3A- apskaita, auditas, analizė: teorijos, metodikos, nuostatos*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
9. Snitkienė, K., Senkus, K., Budrionytė, R. (2018) “*Factors Affecting the Collection of Corporate Income Tax: The Case of Baltic States*”, *Buhalterinės apskaitos teorija ir praktika*, Vol.17-18, 97-115. doi: 10.15388/batp.v0i1.11956.